

Životné prostredie stavia mosty – Mládež v dialógu

Na projekte o životnom prostredí nadácie DBU a Inštitútu IZOP sa zúčastňujú aj študenti Gymnázia Dominika Tatarku z Popradu. Ich partnerskou školou je berlínske DATHE-Gymnasium. Projekt sa usiluje nielen o vznik bilaterálnych partnerstiev škôl z rôznych krajín Európy, ale umožňuje študentom vyskúšať si prácu novinárov. Spoločnou témou, ktorej sa venovali, je revitalizácia lesov a odstránenie následkov kalamity v Tatrách. Zaujímali sa aj o ďalšie aktuálne neuhdy ohrozujúce les, ktoré bránia ozdraveniu lesa.

Stretnutie s lykožrútom

Lykožrút napádajúci tatranské lesy predstavuje ďalšiu hrozbu pre ekosystém vo Vysokých Tatrách. FOTO-ARCHIV

Je júnový deň, krátko pred deviatou hodinou ráno. Stojíme pred múzeom v Tatranskej Lomnici a čakáme, kým nás pustia dnu. Máme si vypočuť tri prednášky o obnove tatranských lesov.

Ing. Peter Fleischer je vedúci výskumnej stanice TANAP a vo svojej prednáške nám približil príčiny a dôsledky veternej kalamity z novembra 2004. Zároveň nám vysvetlil funkcie lesa, ktoré možno rozdeliť do troch skupín: environmentálne, produkčné a ekologické. Pod environmentálnu funkciu spadajú turisticko-sportová, ako aj kúpeľno-liečebná. Produkčná funkcia predstavuje produkciu dreva a lesných plodín. A za najdôležitejšiu, teda ekologickú funkciu, považujeme okrem iných aj protieroznú a protilavinovú funkciu.

Prednášku plnú faktov prerušila otázka z publika: „Je morálne akceptovateľné, že je na jednej strane podporovaná ťažba dreva a na druhej strane často publikovaná snaha o zachovanie prírody?“ Odpoveď na túto otázku sme sa dozvedeli neskôr v tatranskom lese.

„Zabi lykožrúta, zachrániš strom!“ Takto by sa dal zhrnúť obsah druhej prednášky. V nej nás Ing. Ján Ferencík oboznámil s problematikou nežiaducich vplyvov na vývoj lesa.

Z prednášky Petra Spitzkopfa ml. sme sa dozvedeli, čo to znamená, keď sa povie revitalizácia lesa. Ide o obnovu lesa po kalamite, o ktorú sa starajú nielen pracovníci TANAP-u, ale aj dobrovoľníci.

O chvíľu sa stávame súčasťou lesného ekosystému. S ním sme takmer splynuli potom, čo nás skoro prešiel traktor zväzujúci drevo v lese. Pozorujeme a fotografujeme Ing. Ferencíka odrezávajúceho kôru stromu napadnutého lykožrútom. Zároveň sa dozvedáme odpoveď na otázku z prednášky. Pochopili sme, že snaha o zachovanie prírody a ťažba dreva si nemusia protirečiť. Stromy napadnuté lykožrútom sa musia odstraňovať, aby sa tieto malé potvory nerozšírili. Melancholickú atmosféru dotvára príchod búrky. Hlas Ing. Ferencíka prehlušuje stuňujúce sa hrmenie: „Pozor na malé krehké stromčeky!“ Mysleli sme si, že blato po búrke bude tým najhorším a na našich topánkach. To sme ešte netušili, že nás naši sprievodcovia zavedú na spálenisko. Je to plocha spálenej zeme a stromov, ktoré vznikli pri požiari v lete 2005. Pohľad na túto eróziu postihnúť pôdu vyvolával smutné pocity. Zmenu našich nálad spôsobila až úsmevná poznámka nemeckého profesora s vážnou tvárou na otázku, prečo je tu tak teplo: „Ešte to asi tie...“

BARBORA BUDINSKÁ, ZUZANA LANGOVÁ

Veterná kalamita pokračuje eróziou

Dňa 19. novembra 2004 postihla Vysoké Tatry veterná kalamita. Veľká tatranská búra, prudký vietor so silou ťrhajúcou presahujúcou rýchlosť 118 km/h, zničila územie s výmerou 12 600 hektárov, čo predstavuje vyše dva milióny kubických metrov vyvráteného dreva.

TANAP sa v spolupráci s organizáciami, ako napr. GU Zvolen, NLC, LVU, ŠL TANAP, ŠOP SR snaží zabrániť ďalším škodám, ktoré môžu vzniknúť. V poslednom období sa v tatranských esoch enormne rozmožnil výskyt smrekových, proti ktorému sa stromy už nedokážu prirodzene brániť a následne rýsujú. Ďalším nebezpečenstvom sú požiare, ktoré v júli 2005 zničili 250 ha lesa v oblasti medzi Tatranskou Poliankou a Starým Smotovcom. Na týchto odlesnených plochách sa zvyšuje rýchlosť pôdnej erózie, lebo stromy už v dostatočnej miere neplnia svoju pôdochrannú funkciu.

Spomenuté problémy jednotlivci vybudovanie výskumných staníc na poškodených plochách, ktoré pripievajú k tomu, aby Tatry mohli začať odznovať.

MARTINA FORTOVÁ,
NATÁLIA PRIBYLINCOVÁ,
JULIA REDAJOVÁ,
DAŠA VALKOVÁ

Lesný ekosystém v Tatrách sa postupne spamätáva z veternej kalamity. FOTO-ŠTUDENTI

INFOBOX

Čo je to revitalizácia lesa?

Prinavrátanie, resp. obnovenie poškodeného lesa a všetkých jeho funkcií, ktoré v krajine plnil: environmentálne, ekologické a produkčné.

Ako vyzerá revitalizácia v praxi?

Prvá časť sa zameriava na staros-

tlivosť o lesné porasty v zasiahnutej oblasti.

Neskôr prichádzajú na rad čiastkové projekty, v ktorých dochádza k revitalizácii podľa stavu konkrétneho územia.

Riešenia a postupnosť krokov revitalizácie:

▲ Spracovanie a odvoz kalamit-

ného dreva bez zvyškov.

▲ Samoobnova prírody. Ak nedochádza k prirodzenému zmladeniu, je potrebný zásah človeka.

▲ Ponechanie časti kalamitného dreva na samovývoj.

▲ Odvetvenie a odkôrnenie niektorých stromov, aby nedošlo k premoženiu hmyzu.

Liečenie tatranských lesov je nepretržitý proces obnovy

Pomoc obnoviť Vysoké Tatry sa snaží projekt revitalizácie územia spravovaného ŠL TANAP. Na projekte spolupracujú viacerí odborní referenti pre pestovnú inosť z Odboru starostlivosti o lesy ŠL TANAP Peter Spitzkopf ml., ktorého sme požiadali o rozhovor.

V čom spočíva čiastková a základná revitalizácia? Čo to znamená v praxi?

V prvom rade treba povedať, že existujú dva typy revitalizácie poškodeného lesa, ktorý má dve časti: základný projekt definuje cieľ, princípy a kritériá na revitalizáciu starostlivosti o lesné porasty na postihnutom území; a čiastkové revitalizačné projekty už konkrétne riešia spôsob a formu obnovy, ako aj ďalšiu starostlivosť podľa aktuálneho stavu na danom stanovišti.

Ako revitalizácia prebieha?

Pojem označuje proces obnovenia poškodeného lesa a všetkých jeho funkcií, ktoré v krajine plnil pred kalamitou. Zahŕňa šetky opatrenia, ako je príprava plôch na obnovu, samotná obnova lesa, starostlivosť mladé kultúry a ich ochrana.

Čo sa už stihlo v rámci revitalizácie robí?

Myslím si, že za necelé dva roky sa urolil riadny kus práce. Už samotné spracovanie kalamity si vyžiadalo mimoriadne pra-

covné nasadenie ľudí a techniky. Spracovalo sa vyše 1,9 milióna kubických metrov kalamitného dreva. V rámci samotnej revitalizácie sa likvidovala haluzina a zvyšky po spracovaní kalamity na ploche s výmerou viac ako 4 000 hektárov. Umelou obnovou v zmysle princípov revitalizácie bola v roku 2005 zalesnená plocha 197,74 hektára a v roku 2006 bola doteraz zalesnená plocha vyše 217 hektárov.

Kto tento projekt finančne podporuje?

Revitalizácia sa financuje z niekoľkých zdrojov: finančnej rezervy, ktorá bola vytvorená zo zisku zo spracovania kalamity; účtu ŠL TANAP na obnovu tatranských lesov, ktorý vznikol z verejnej zbierky na tento účel. Finančné zdroje majú byť použité len na nákup sadbového materiálu na obnovu lesov v rámci revitalizácie. Taktiež sú tu aj rôzne finančné dary.

Opätovné obnovenie lesov bude v zmysle koncepcie pestovania lesov s mozaikovitou štruktúrou. Čo to znamená?

Pestovanie lesov formou porastov s mozaikovitou štruktúrou odráža dynamiku a štruktúru prírodného lesa miernej zóny (zmiešaný listnato-ihličnatý les). Prípravný les tvorený pionierskymi drevinami (breza,

Peter Spitzkopf ml. študentom predstavil projekt revitalizácie tatranských lesov. FOTO-ŠTUDENTI

osika, vrb, rakyta, jarabina vtáčia) je spontánne a pomerne rýchlo nahradzovaný klimaxovými drevinami príslušného stanovišta. Klimaxový les má vysoký stupeň ekologickej stability.

Budúci obraz tatranského lesa by mal teda vyzeráť tak, že na plochách sa budú nachádzať rôzne veľké skupiny rôznych druhov drevín, rôzne výškovo a vekovo, pričom sa pomedzi ne budú vyskytovať aj

voľné plochy bez drevín. Takýto les možno tiež neodolá úplne budúcej bуре, ale rozsah škôd bude určite menší ako pri poslednej bуре a proces obnovy už bude rozbehnutý, vzhľadom na existenciu rôznych vývojových štádií lesa.

Dokedy predpokladáte ukončiť revitalizáciu do želaných podoby? Alebo ide o nekonečiaci sa proces?

Ak sa nám podarí zrealizovať revitalizačný projekt a vytvoríme mozaikovitú štruktúru porastov, dosiahneme, že novo vzniknutý les bude mať svoju štruktúru blízku prírodným lesom a obnova takého lesa bude prebiehať nie nekonečne, ale nepretržite. Zároveň sa znížia, prípadne vylúčia náklady na umelú obnovu porastov.

Využívate pri revitalizácii aj pomoc dobrovoľníkov? Ako sa s nimi kontaktujete?

Pomoc dobrovoľníkov bola využitá hneď v prvých dňoch po kalamite na najnutnejšie odstraňovanie následkov veternej kalamity. Neskôr sa dobrovoľnícke aktivity sústredili hlavne na čistenie plôch po spracovaní kalamity a prípravu plôch na zalesňovanie. Zalesňovanie však už realizujeme väčšinou pomocou firiem. Záujemcovia z radov dobrovoľníkov nás kontaktujú spravidla sami.

Stretávate sa s nejakými výraznými

prekážkami pri vašej činnosti, napr. legislatívnymi?

Dôležitým zákonom, ktorý upravuje odborné hospodárenie v lesoch, je lesný zákon. Ten pozná možnosť osobitného harmonogramu obnovy lesa, ako je súčasťou revitalizačný projekt. Jediná legislatívna prekážka vyplýva zo zákona o ochrane prírody. Na území s 5. stupňom ochrany prírody sa nesmie vykonávať žiadna činnosť, to znamená ani obnova. Na všetku činnosť v 5. stupni ochrany prírody sa vyžaduje súhlas orgánov ochrany prírody, čo predstavuje nie celkom jednoduchý administratívny proces.

Pocítujete záujem verejnosti? Majú sa vôbec odkiaľ dozvedieť o vašej činnosti?

Na nezáujem sa sťažovať nemôžeme. Odborná verejnosť sa veľmi živo zaujíma a aj podieľa na riešení revitalizácie. Laická verejnosť skôr celé dianie sleduje buď ako návštevník Vysokých Tatier, alebo prostredníctvom masmédií. ŠL TANAP majú aj vlastný časopis – Tatry a vlastnú webovú stránku <http://www.lesytanap.sk>, kde sa môže široká verejnosť dozvedieť viac.

BARBORA BUDINSKÁ,
ANEŽKA GUZIAROVÁ,
ZUZANA LANGOVÁ,
MATEJ TURJANIK